

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการเกิดการทุจริตกับผลการดำเนินงาน
ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา

A Study of Relationship between Fraud Tendency and Agricultural
Cooperatives Performance in Nakhon Ratchasima Province

ปรียนันท์ อัสววัฒนสุนทร^{1*} และสุกฤตา บุรินทร์วัฒนา²

Preeyanan Assawawattanasuntorn^{1*} and Sukritta Burinwattana²

¹นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

²อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

^{1*}Master Student of Accountancy Nakhon Ratchasima Rajabhat University

²Lecturer from the Faculty of Management Sciences Nakhon Ratchasima Rajabhat University

*Corresponding Author Email: supa_burin@yahoo.com

Received: 25 July 2025

Revised: 7 August 2025

Accepted: 9 August 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการเกิดการทุจริตที่วัดโดยค่า Altman Z-score และผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร และ 2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของขนาดกิจการและ D/E Ratio ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร เป็นการวิจัยแบบเชิงปริมาณ มีเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบเก็บข้อมูล ที่ได้ข้อมูลรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมาที่ดำเนินงานต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ.2557 ถึง พ.ศ. 2566) จากระบบบริการข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสหกรณ์กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือ สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา จำนวน 710 กลุ่มตัวอย่าง ที่มาจากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis) โดยมีตัวแปรอิสระคือค่า Z-score ของแบบจำลอง Altman ตัวแปรตามคืออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และกำหนดให้ขนาดของกิจการ (Size) และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E Ratio) เป็นตัวแปรควบคุม ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวโน้มการไม่ทุจริตที่วัดจาก Altman Z-Score มีความสัมพันธ์ในทางลบกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือ สหกรณ์การเกษตรที่มีแนวโน้มไม่ทุจริตเพิ่มขึ้น มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 2) ตัวแปรขนาดของกิจการและอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E Ratio) ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร (ROE) นอกจากนี้ แบบจำลองการถดถอยพหุคูณสามารถอธิบายความแปรผันของผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร (ROE) ได้เพียงร้อยละ 1.6 แสดงให้เห็นว่าปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวแปรที่ศึกษาอาจมีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลตอบแทนของสหกรณ์การเกษตรในบริบทพื้นที่ศึกษา

คำสำคัญ: แนวโน้มการเกิดทุจริต, ผลการดำเนินงาน, สหกรณ์การเกษตร

Abstract

This research purposes were 1. to examine the relationship between the fraud tendency, as measured by the Altman Z-score, and the performance of agricultural cooperatives and 2. to analyze the impact of firm size and the debt-to-equity (D/E) ratio on the performance of agricultural cooperatives. This study employed a quantitative research design. The research instrument was a data collection form used to obtain financial reports and operational performance data of agricultural cooperatives in Nakhon Ratchasima Province that had been in continuous operation over a period of 10 years (2014–2023) from the Cooperative Financial Information Service System of the Cooperative Auditing Department. The research sample consisted of 710 agricultural cooperatives in Nakhon Ratchasima Province, selected through purposive sampling. The information gathered was then analyzed regarding multiple regression analysis, using the Altman Z-score as the independent variable and the cooperative's performance (ROE) as the dependent variable. Firm size and debt-to-equity (D/E) ratio are included as control variables. The results reveal that 1) the fraud tendency, as indicated by a higher Altman Z-score, is significantly and negatively associated with the return on equity (ROE). In other words, agricultural cooperatives with a higher tendency toward financial stability and lower fraud risk tend to have significantly lower ROE. Additionally, the findings show that 2) firm size and the debt-to-equity ratio have no statistically significant impact on the performance of agricultural cooperatives (ROE). Furthermore, the multiple regression model reveals only 1.6% of the variance on ROE, suggesting that other unexamined factors may play a more significant role in determining cooperative performance in Nakhon Ratchasima Province.

Keywords: Fraud Tendency, Cooperatives Performance, Agricultural Cooperatives

บทนำ

สหกรณ์การเกษตรเป็นองค์กรทางเศรษฐกิจที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเกษตรกร ไม่ว่าจะเป็นการจัดหาปัจจัยการผลิต การให้สินเชื่อ และการจัดการผลผลิตทางการเกษตรแก่สมาชิกสหกรณ์ การบริหารจัดการสหกรณ์ อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของผู้บริหารซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยสมาชิก ผู้บริหารเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรของสหกรณ์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนกำกับดูแลเจ้าหน้าที่ ให้ปฏิบัติงานอย่างสอดคล้องกับพันธกิจและเป้าหมายของสหกรณ์ โดยยึดถือผลประโยชน์ของสมาชิกซึ่งเป็นเจ้าของร่วมเป็นหลัก อย่างไรก็ตาม หากผู้บริหารขาดความโปร่งใสในการบริหารจัดการสหกรณ์ อาจทำให้เกิดการใช้จ่ายทรัพยากรอย่างไม่เหมาะสม เช่น การนำเงินไปใช้ในกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้อง กับวัตถุประสงค์ของสหกรณ์และไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสมาชิก ซึ่งจะส่งผลให้ทรัพยากรทั้งด้านการเงินและไม่ใช้การเงินของสหกรณ์

ลดลงและไม่สามารถนำไปใช้ในการสนับสนุนสมาชิกได้เท่าที่ควร การทุจริตในสหกรณ์ยังส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือและความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์ การทุจริตในสหกรณ์ส่งผลให้สมาชิกสูญเสียความเชื่อมั่นในระบบการบริหารงาน สมาชิกบางรายอาจขาดความเชื่อถือในความโปร่งใสของการบริหารจัดการเงินทุนของสหกรณ์และเลือกลาออกจากการเป็นสมาชิก ในขณะที่สมาชิกรายใหม่อาจขาดแรงจูงใจในการเข้าร่วมสหกรณ์ การทุจริตจึงส่งผลกระทบต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเป็นจำนวนมาก (ศิริดา สายสมร, 2562) ดังเช่นกรณีของสหกรณ์เครดิตยูเนียนคลองจั่น จำกัด ที่เกิดการยักยอกเงินและตกแต่งบัญชี ส่งผลให้ไม่สามารถถอนเงินหรือคืนทุนให้กับสมาชิกได้ (ณิภาวรรณ ชุ่มวงศ์ และทัตพงศ์ อวิโรธนันทน์, 2566)

จังหวัดนครราชสีมา เป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่สำคัญของประเทศไทย เมื่อพิจารณาถึงการใช้ที่ดินด้านการเกษตรนั้น พบว่าพื้นที่เกินกว่ากึ่งหนึ่งของพื้นที่ทั้งหมดของจังหวัดนครราชสีมาถูกใช้เพื่อกิจกรรมทางการเกษตร สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของภาคการเกษตรในโครงสร้างเศรษฐกิจของจังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้จากข้อมูลประจำเดือนมกราคม พ.ศ. 2568 จังหวัดนครราชสีมา มีสหกรณ์การเกษตร 103 แห่ง สมาชิกทั้งหมด 314,388 ราย และมีมูลค่าธุรกิจรวมกว่า 6,499.86 ล้านบาท (สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา, 2568) แสดงให้เห็นถึงบทบาทที่สำคัญของสหกรณ์ต่อเศรษฐกิจของจังหวัด นอกจากนี้การหมุนเวียนของเงินทุนในระบบสหกรณ์และมูลค่าธุรกิจสหกรณ์ในระดับสูงนั้น ยังส่งผลให้ประเด็นเรื่องความโปร่งใสในการดำเนินงานและการทุจริตภายในสหกรณ์การเกษตรของจังหวัดนครราชสีมาเป็นเรื่องที่ควรให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการกระทำดังกล่าวไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อสภาพคล่องทางการเงินของสหกรณ์ในระยะสั้นเท่านั้น แต่อาจบั่นทอนความมั่นคงทางเศรษฐกิจในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาอีกด้วย ด้วยเหตุนี้การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการเกิดการทุจริตและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาจึงสำคัญ เนื่องจากการสร้างข้อมูลเชิงลึกที่จะช่วยให้สหกรณ์การเกษตรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมาสามารถหาทางป้องกันและแก้ไขปัญหาการทุจริตได้ตรงจุด พร้อมทั้งเสริมสร้างการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ

ในการตรวจสอบและป้องกันปัญหาการทุจริต นักวิจัยหลายท่านได้เสนอแนะแบบจำลอง The Altman Z-score ว่าเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพที่ใช้ในการตรวจจับการทุจริต Saleh, M. M. A., Aladwan, M., Alsinglawi, O., and Salem, M. O. (2021) ยืนยันความถูกต้องและความแม่นยำของโมเดลการตรวจจับการฉ้อโกง โดยผลการศึกษาพบว่า โมเดล Altman Z-Score มีประโยชน์มากในการตรวจสอบพฤติกรรมทางการเงินที่ผิดปกติโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ต้องครีมีความพยายามในการตกแต่งงบการเงิน นอกจากนี้ ศิริดา สายสมร (2562) ได้ศึกษาประสิทธิภาพของแบบจำลอง The Altman Z-score ในการตรวจจับแนวโน้มการทุจริตกรณีศึกษาประเทศไทยโดยมีกลุ่มตัวอย่างคือบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า แบบจำลอง The Altman Z-score มีประสิทธิภาพในการตรวจจับแนวโน้มการทุจริต ณิภาวรรณ ชุ่มวงศ์ และทัตพงศ์ อวิโรธนันทน์ (2566) ประเมินความแม่นยำของแบบจำลอง Altman Z-score กับกลุ่มสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พบว่า แบบจำลอง Altman Z-Score สามารถพยากรณ์สหกรณ์ที่ประสบปัญหาทางการเงินได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแบบจำลอง Altman Z-Score สามารถสามารถพยากรณ์สหกรณ์หรือกิจการที่ประสบปัญหาทางการเงินและสามารถตรวจจับการทุจริตจากงบการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่ยังไม่มีการศึกษาใดที่ประยุกต์ใช้แบบจำลอง The Altman Z-Score กับสหกรณ์การเกษตรมาก่อน

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงนำแบบจำลอง Altman Z-Score มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาแนวโน้มการทุจริตในสหกรณ์การเกษตร จังหวัดนครราชสีมา เพื่อที่จะสามารถเปิดเผยสัญญาณเตือนให้ผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถดำเนินการป้องกันหรือแก้ไขที่เหมาะสมได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น พร้อมทั้งเสริมสร้างการบริหารจัดการที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้ยังสามารถใช้เป็นแนวทางให้ผู้ใช้งบการเงิน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการคาดการณ์การเกิดการทุจริตที่เกิดจากการตกแต่งงบการเงิน และเพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจได้ดีขึ้น และผู้ที่สนใจสามารถนำผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการตรวจจับการทุจริตหรือการพยากรณ์การทุจริตจากงบการเงินได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการทุจริตทางการเงินที่วัดโดยใช้ค่า Altman Z-score และผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของขนาดกิจการและ D/E Ratio ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา

การบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์การเกษตร

สหกรณ์การเกษตรเป็นการจัดตั้งกลุ่มของเกษตรกรที่มีเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาเรื่องเงินทุน การผลิต และการตลาด เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและยกระดับความเป็นอยู่ของสมาชิก สหกรณ์มีบทบาทสำคัญในการให้สินเชื่อเพื่อการเกษตร การรับฝากเงิน การจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภคและวัสดุและอุปกรณ์การเกษตรจำหน่ายแก่สมาชิก การรวบรวมและจัดจำหน่ายผลิตผล การแปรรูปผลิตผลการเกษตร และการให้บริการด้านการเกษตร ทั้งนี้สหกรณ์การเกษตรมีสถานะเป็นนิติบุคคล สมาชิกทุกคนเป็นเจ้าของร่วมกันและมีสิทธิเลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการมาบริหารงานแทนสมาชิก (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550)

2. การใช้เครื่องมือ Altman's Z Score ในการตรวจจับการทุจริต

แบบจำลอง Altman Z-Score พัฒนาโดย Dr. Edward I. Altman เพื่อใช้ในการทำนายการล้มละลายของกิจการหรือการล้มเหลวในการดำเนินธุรกิจ Altman, E. (1968) ได้พัฒนาแบบจำลองที่เรียกว่า Z-score model ดังนี้

$$Z = 1.2 \times Z1 + 1.4 \times Z2 + 3.3 \times Z3 + 0.6 \times Z4 + 1.0 \times Z5$$

โดยที่ Z คือ ดัชนีวัดความล้มเหลวทางการเงิน, Z1 คือ อัตราส่วนเงินทุนหมุนเวียนต่อสินทรัพย์รวม, Z2 คือ อัตราส่วนกำไรสะสมต่อสินทรัพย์รวม, Z3 คือ อัตราส่วนกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีต่อสินทรัพย์รวม, Z4 คือ อัตราส่วนมูลค่าหุ้นตามราคาตลาดต่อหนี้สินรวม และ Z5 คือ อัตราส่วนรายได้ต่อสินทรัพย์รวม โดยการตีความหมายจากผลลัพธ์ค่า Z-score จากสูตรข้างต้นสามารถสรุปได้ดังนี้ ค่ามากกว่า 2.67 หมายถึง สถานะทางการเงินอยู่ในระดับที่แข็งแกร่ง (Non-distress Zone) ค่าระหว่าง 1.81-2.67 หมายถึง สถานะทางการเงินไม่แน่นอนหรือไม่สามารถสรุปได้ (Gray Zone) และค่าน้อยกว่า 1.81 หมายถึง สถานะทางการเงินที่อ่อนแอ (Distress Zone) แม้ว่าแบบจำลอง Altman Z-Score ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อใช้พยากรณ์ความเสี่ยงในการล้มละลายของบริษัท (Bankruptcy Prediction) แต่ด้วยลักษณะการคำนวณที่อิงจากงบการเงินที่สำคัญ จึงสามารถนำมาใช้เป็นหนึ่งในเครื่องมือในการประเมินความมั่นคงทางการเงินโดยรวมของบริษัท การชี้วัดสภาพคล่อง รวมถึงการพยากรณ์การทุจริตโดย

การตกแต่งงบการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jones, 1991) อย่างไรก็ตามหากมีการปรับเปลี่ยนตัวแปรบางรายการให้เหมาะสมกับลักษณะเฉพาะของสหกรณ์ก็สามารถนำ Altman Z-Score มาใช้เป็น เครื่องมือประเมินสถานะทางการเงิน ความมั่นคง หรือ แม้แต่การตรวจสอบพฤติกรรมความเสี่ยงของการทุจริตของสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Altman, E, 2000; Wolfe, D. T., and Hermanson, D. R, 2004)

3. แนวคิดเกี่ยวกับผลการดำเนินงานทางการเงิน

ผลการดำเนินงานทางการเงินเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถขององค์กรในการบริหารจัดการทรัพยากรทางการเงินเพื่อสร้างผลตอบแทนและความมั่นคงทางการเงิน (Brigham, E. F., and Houston, J. F, 2019) โดยผลการดำเนินงานทางการเงินจะทำหน้าที่ประเมินประสิทธิภาพการใช้จ่ายและศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว นอกจากนี้ผลการดำเนินงานทางการเงินยังมีความสำคัญต่อความเชื่อมั่นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการตัดสินใจลงทุน (จันทร์เพ็ญ สุขสำราญ, 2563) สำหรับสหกรณ์การเกษตร ผลการดำเนินงานทางการเงินมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสหกรณ์ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมและพัฒนาผลประโยชน์ของสมาชิกซึ่งเป็นเจ้าของร่วมของสหกรณ์ (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550) และอัตราผลตอบแทนต่อส่วนเจ้าของ (Return on Equity: ROE) เป็นหนึ่งในตัวชี้วัดผลการดำเนินงานทางการเงินที่ได้รับความนิยมและใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยและการวิเคราะห์ทางการเงิน อัตราผลตอบแทนต่อส่วนเจ้าของเป็นดัชนีชี้วัดที่แสดงถึงความสามารถขององค์กรในการสร้างผลตอบแทนจากเงินทุนที่สมาชิกหรือเจ้าของได้ลงทุนไว้ (Brigham, E. F., and Houston, J. F, 2019) ในบริบทของสหกรณ์การเกษตร อัตราผลตอบแทนต่อส่วนเจ้าของมีความสำคัญมากเนื่องจากสามารถสะท้อนถึงผลตอบแทนที่สมาชิกได้รับจากการลงทุนในสหกรณ์

4. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.1 ทฤษฎีตัวแทน (Agency Theory) Jensen, M. C., and Meckling, W. H. (1976) อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวการ (Principals) คือ ผู้ถือหุ้นหรือเจ้าของซึ่งมอบทรัพยากรและสิทธิในการจัดการให้แก่ ตัวแทน (Agents) คือ ผู้บริหารกิจการ ซึ่งมีหน้าที่ตัดสินใจเพื่อผลตอบแทนสูงสุดของตัวการ ในบริบทสหกรณ์สมาชิกคือตัวการในขณะที่ผู้บริหารสหกรณ์คือตัวแทน โดยทฤษฎีนี้ตั้งสมมติฐานว่าตัวแทนและตัวการมีผลประโยชน์ขัดแย้งกัน โดยตัวแทนอาจใช้อำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตนหรือกระทำการทุจริตซึ่งเป็นการเบียดบังผลประโยชน์ของตัวการและนำไปสู่การขัดกันแห่งประโยชน์ (Conflict of Interests Theory)

4.2 ทฤษฎีสี่เหลี่ยมทุจริต (Fraud Diamond Theory) Wolfe, D. T., and Hermanson, D. R (2004) ได้พัฒนาต่อยอดแนวคิดมาจากทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต ซึ่งเพิ่มองค์ประกอบที่สี่เข้ามาคือ ความสามารถ (Capability) ซึ่งหมายถึงทักษะหรือความรู้พิเศษบางประการ เช่น ความรู้ด้านเทคนิคหรือความเข้าใจในระบบภายในองค์กร โดยอธิบายว่า แม้ผู้ที่คิดจะทุจริตจะมีแรงกดดัน โอกาส และเหตุผล ครบถ้วนเหมือนคนทั่วไป แต่หากขาดความสามารถที่จะลงมือ กระบวนการทุจริตก็จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้

5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้เป็นการทบทวนและรวบรวมงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการใช้แบบจำลอง Altman Z-Score ในการตรวจจับแนวโน้มการทุจริตและการประเมินสถานะทางการเงินทั้งในภาคเอกชนและในบริบทของสหกรณ์ งานวิจัยในประเทศไทยหลายชิ้นยืนยันประสิทธิภาพของ Altman Z-Score ในการพยากรณ์ปัญหาทางการเงินและการล้มละลายของ

สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน (ฉินวารรณ ชุ่มวงศ์ และทัตพงศ์ อวิโรธนานนท์, 2566) รวมถึงความสามารถในการพยากรณ์การแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทจดทะเบียน (สุธีรา ใจสัตยาบรรณ และคณะ, 2566) นอกจากนี้ ยังพบว่า Altman Z-Score มีประสิทธิภาพในการตรวจจับแนวโน้มการทุจริตในบริษัทจดทะเบียน (ศิริดา สายสมร, 2562) ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อผลการดำเนินงานของกิจการ (มยุรินทร์ กิจวิไล, 2562) อย่างไรก็ตาม ยังมีงานวิจัยที่ระบุอัตราส่วนทางการเงินอื่น ๆ ที่มีผลต่อการทำนายความล้มเหลวของสหกรณ์ (สุภาพร วงษ์ปัญญา และณคุณ ธรณี นิธิญาณ, 2564) และมีการพัฒนาแบบจำลองใหม่ที่ทำให้ความถูกต้องกว่า Altman Z-Score ในบางกรณี เช่น แบบจำลองที่พัฒนาจากอัตราส่วนทางการเงิน CAMELS ANALYSIS (ฉินวารรณ ชุ่มวงศ์, 2564) นอกจากนี้ ในบริบทต่างประเทศผลการศึกษายังเน้นย้ำถึงประโยชน์ของ Altman Z-Score ในการตรวจจับการฉ้อโกงทางบัญชีและการประเมินสุขภาพทางการเงินขององค์กร (Adoboe-Mensah, N., Salia, H., and Addo, E. B, 2023; Saleh et al, 2021) โดยผลการศึกษาพบว่า Altman Z-Score มีประสิทธิภาพในการตรวจจับความผิดปกติในงบการเงินและเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินสุขภาพทางการเงินโดยรวมของสหกรณ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ประกอบด้วย

1.1 ประชากร ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวนรวมทั้งสิ้น 103 สหกรณ์การเกษตร

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานต่อเนื่อง 10 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 ถึงปี พ.ศ. 2566 และตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวนรวมทั้งสิ้น 71 สหกรณ์การเกษตร คิดเป็นจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 710 ตัวอย่าง การเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดเกณฑ์คัดเลือกเฉพาะสหกรณ์ที่มีข้อมูลการดำเนินงานต่อเนื่องตลอดระยะเวลา 10 ปี (พ.ศ.2557 ถึง 2566) โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างแสดงรายละเอียดดังนี้

2. เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยจัดทำขึ้นเพื่อใช้บันทึกข้อมูลที่รวบรวมจากรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา มีลักษณะเป็นแบบตารางที่จัดเรียงตามรหัสของสหกรณ์และปีบัญชี โดยประกอบด้วยหัวข้อ ได้แก่ สินทรัพย์หมุนเวียน สินทรัพย์รวม หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินรวม กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี กำไรสุทธิ กำไรสะสม ส่วนของผู้ถือหุ้น มูลค่าทุนเรือนหุ้นตามบัญชี และยอดขาย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเว็บไซต์ฐานข้อมูลจากระบบบริการข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสหกรณ์กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 1) ข้อมูลสินทรัพย์หมุนเวียน สินทรัพย์รวม หนี้สินหมุนเวียน หนี้สินรวม กำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษี กำไรสุทธิ กำไรสะสม ส่วนของผู้ถือหุ้น มูลค่าทุนเรือนหุ้นตามบัญชี และยอดขาย จากเว็บไซต์ฐานข้อมูลจากระบบบริการข้อมูลสารสนเทศทางการเงินของสหกรณ์กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ 2) ข้อมูลที่ถูกเก็บรวบรวมดังกล่าวจะถูกบันทึกและจัดระเบียบในโปรแกรม Microsoft Excel และ 3) ข้อมูลที่ถูกจัดระเบียบแล้วจะถูกนำมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยสอบทานกับข้อมูลรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานจากเว็บไซต์ฐานข้อมูลจากระบบบริการข้อมูล

สารสนเทศทางการเงินของสหกรณ์กรมตรวจบัญชีสหกรณ์อีกครั้ง ก่อนที่จะนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยการนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมทางสถิติทางการวิจัยเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหรือการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมสถิติสำเร็จรูปเชิงอนุมาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการทุจริตทางการเงินที่วัดโดยใช้ค่า Altman Z-score และผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการทุจริตทางการเงินที่วัดโดยใช้ค่า Altman Z-score กับผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรที่วัดโดยอัตราผลตอบแทนต่อส่วนเจ้าของ (ROE) ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของค่า Z-score, D/E Ratio, และขนาดกิจการ ที่มีต่อผลการดำเนินงาน (ROE)

Model 1	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.	Collinearity Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(Constant)	0.347	0.452		0.768	0.443		
Z-score	-0.380	0.120	-0.119	-3.174	0.002	0.990	1.010
DE	0.022	0.153	0.005	0.147	0.883	1.000	1.000
Size	0.028	0.018	0.060	1.589	0.113	0.990	1.010

จากตารางที่ 1 พบว่า แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรค่า Z-score อัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E Ratio) และขนาดกิจการ (Size) ที่มีต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ (ROE) โดยจากตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปร Z-score มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยไม่มาตรฐาน (B) เท่ากับ -0.380 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ -0.119 มีค่า t เท่ากับ -3.174 มีค่าดัชนี Tolerance เท่ากับ 0.990 มีค่า VIF เท่ากับ 1.010 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า Sig. เท่ากับ 0.002 ซึ่งผลจากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณจากค่าสถิติดังตารางที่ 1 พบว่า ตัวแปรค่า Z-Score มีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนเจ้าของ (ROE) โดยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของ Z-Score มีค่าเป็นลบอย่างมีนัยสำคัญ (B = -0.380, p = 0.002) ซึ่งหมายความว่าเมื่อค่า Z-Score เพิ่มขึ้น ซึ่งบ่งชี้ถึงแนวโน้มการทุจริตที่ต่ำ ส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อส่วนเจ้าของ (ROE) ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. การวิเคราะห์ผลกระทบของขนาดกิจการและ D/E Ratio ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา

ผลการวิจัย พบว่า การวิเคราะห์ผลกระทบของขนาดกิจการและ D/E Ratio โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลดังตารางที่ 2 ข้างต้น โดยจากตารางที่ 2 ซึ่งแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของตัวแปรอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E Ratio) และขนาดกิจการ (Size) ที่มีต่อการดำเนินงานของสหกรณ์ (ROE) พบว่า

ตัวแปร D/E Ratio มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยไม่มาตรฐาน (B) เท่ากับ 0.022 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.005 มีค่า t เท่ากับ 0.147 มีค่าดัชนี Tolerance เท่ากับ 1.000 มีค่า VIF เท่ากับ 1.000 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า Sig. เท่ากับ 0.883

ตัวแปรขนาดกิจการ (Size) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยไม่มาตรฐาน (B) เท่ากับ 0.028 มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยมาตรฐาน (Beta) เท่ากับ 0.060 มีค่า t เท่ากับ 1.589 มีค่าดัชนี Tolerance เท่ากับ 0.990 มีค่า VIF เท่ากับ 1.010 และมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ค่า Sig. เท่ากับ 0.113

ผลจากการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณจากค่าสถิติดังตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรขนาดกิจการ (Size) ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) โดยมีค่า p-value เท่ากับ 0.113 ซึ่งสูงกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 ในทำนองเดียวกัน ผลการวิเคราะห์พบว่าค่า p-value ของตัวแปร D/E Ratio เท่ากับ 0.883 ซึ่งสูงกว่าระดับนัยสำคัญ 0.05 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงสรุปได้ว่าขนาดกิจการ (size) และ D/E Ratio ไม่มีผลโดยตรงอย่างมีนัยสำคัญต่อการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรที่วัดโดยอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE)

นอกจากการวิเคราะห์ผลดังตารางที่ 2 แล้ว ผู้วิจัยยังได้พิจารณาค่าทางสถิติของโมเดลการถดถอยพหุคูณโดยรวมเพื่อประเมินความสามารถของโมเดลในการอธิบายความแปรปรวนของผลการดำเนินงานของสหกรณ์ (ROE) โดยค่าสถิติของโมเดลจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าสถิติของโมเดลจากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

Model	R	R ²	Adjusted R ²	Std. Error of the Estimate	Sig. F Change	Durbin-Watson
1	0.128	0.016	0.012	0.62685	0.009	0.717

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) ของโมเดลมีค่าเท่ากับ 0.128 และค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R Square) มีค่าเท่ากับ 0.016 หรือ ร้อยละ 1.6 แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรแนวโน้มการทุจริต (Z-score), ขนาดของกิจการ (Size) และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E Ratio) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของผลการดำเนินงานของสหกรณ์ (ROE) ได้เพียง ร้อยละ 1.6 อย่างไรก็ตาม โมเดลมีนัยสำคัญทางสถิติในภาพรวมที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (Sig. F Change = 0.009) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระอย่างมีนัยสำคัญกับ ROE ในระดับหนึ่ง โดยมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการประมาณค่า (Standard Error of the Estimate) เท่ากับ 0.62685 ซึ่งแสดงถึงความคลาดเคลื่อนโดยเฉลี่ยของค่าที่โมเดลทำนายเมื่อเทียบกับค่าจริงของ ROE

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการทุจริตทางการเงินที่วัดโดยใช้ค่า Altman Z-score และผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า แนวโน้มการไม่ทุจริตมีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญกับผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร เนื่องจากค่า Altman Z-Score มีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ($B = -0.380$, $p = 0.002$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อแนวโน้มการไม่ทุจริตเพิ่มสูงขึ้น (ค่า Z-Score สูงขึ้น) ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) จะลดลง ในทางกลับกัน เมื่อแนวโน้มการไม่ทุจริตลดลง (ค่า Z-Score ลดลง) ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) จะเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของขนาดกิจการและ D/E Ratio ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ขนาดของกิจการ (SIZE) และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E Ratio) ไม่พบว่ามียุทธวิธีที่มีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร (ROE) ($p > 0.05$) แสดงให้เห็นว่า ขนาดของกิจการและโครงสร้างทุนในรูปของอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ไม่มีผลกระทบโดยตรงที่สำคัญต่อผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์การเกษตรในบริบทการศึกษานี้ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังพบว่า แบบจำลองการถดถอยพหุคูณสามารถอธิบายความแปรผันของผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร (ROE) ได้เพียงร้อยละ 1.6 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจากตัวแปรที่ศึกษา อาจมีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลตอบแทนของสหกรณ์การเกษตรในบริบทพื้นที่ศึกษานี้

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการทุจริตทางการเงินและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ค่า Altman Z-Score มีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่ออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อค่า Altman Z-Score เพิ่มขึ้นหรือสถานะทางการเงินแข็งแกร่ง และแนวโน้มการทุจริตลดลง จะส่งผลให้ผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมาลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษาดังกล่าวแตกต่างจากผลการศึกษาของมยุรินทร์ กิจวิธิ (2562) ซึ่งใช้แบบจำลอง Altman Z-Score ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ค่า Z-Score มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญกับผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) แสดงให้เห็นว่าบริษัทที่มีแนวโน้มการทุจริตต่ำ (Z-Score สูง) มีผลการดำเนินงานทางการเงินที่ดี ทั้งนี้ ความแตกต่างของผลการศึกษาดังกล่าวอาจมีสาเหตุมาจากลักษณะธุรกิจสหกรณ์การเกษตรแตกต่างจากบริษัทเอกชน โดยสหกรณ์มีเป้าหมายเชิงสังคมและเน้นตอบสนองความต้องการของสมาชิก (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550) ในขณะที่บริษัทเอกชนมุ่งแสวงหากำไรสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Agency Theory ที่มองว่าผู้บริหารในธุรกิจเอกชนมีแรงจูงใจในการเพิ่มมูลค่าให้ผู้ถือหุ้นสูงสุดเพื่อลดความขัดแย้งระหว่างเจ้าของและผู้บริหาร ในทางกลับกัน สหกรณ์การเกษตรมีโครงสร้างการถือหุ้นร่วมและการบริหารแบบประชาธิปไตย ทำให้แรงจูงใจเชิงกำไรอาจไม่ใช่ปัจจัยหลักของการดำเนินงานเพียงอย่างเดียว ส่งผลให้ตัวชี้วัด

ผลตอบแทนทางการเงิน ซึ่งในบริบทการศึกษานี้คืออัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) อาจมีข้อจำกัดในการสะท้อนความเสี่ยงการทุจริตในบริบทของสหกรณ์

นอกจากนี้ ผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ค่า Z-Score ที่เพิ่มสูงขึ้นมีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ที่ลดลง ยังสะท้อนข้อจำกัดของการใช้อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ในการเป็นตัวชี้วัดคุณภาพทางการเงินเพียงประการเดียว เนื่องจากผลการดำเนินงานกิจการซึ่งในบริบทนี้คือสหกรณ์การเกษตร อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น เช่น กลยุทธ์การบริหารกำไร หรือโครงสร้างเฉพาะของสหกรณ์ ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับศิริดา สายสมร (2562) ซึ่งพบว่า Z-Score มีความสัมพันธ์เชิงลบกับตัวชี้วัดการตกแต่งกำไรอย่างมีนัยสำคัญ โดยองค์กรที่มี Z-Score ต่ำมักใช้กลยุทธ์ทางบัญชีเพื่อแสดงกำไรสูงขึ้น ทั้งที่ไม่ได้สะท้อนผลการดำเนินงานที่แท้จริง เช่นเดียวกับสุธีรา ใจสัตยาบรรณ และคณะ (2566) ที่พบว่า Z-Score มีความสัมพันธ์เชิงลบกับการได้รับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง สะท้อนว่าองค์กรที่มีสถานะทางการเงินแข็งแกร่งและแนวโน้มทุจริตลดลง อาจสัมพันธ์กับการลดลงของสัญญาณความเสี่ยงหรือผลตอบแทนทางการเงินที่สูงเกินจริงในระยะสั้น โดยเฉพาะในบริบทของสหกรณ์การเกษตรที่ไม่ได้มุ่งแสวงหากำไรสูงสุด ในทำนองเดียวกัน ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับฉันทวรรณ ชุ่มวงศ์ และทัตพงศ์ อวิโรธนานนท์ (2566) ซึ่งระบุว่าแบบจำลอง Altman Z-Score สามารถพยากรณ์สหกรณ์ที่มีปัญหาการเงินได้ โดยมีค่าความถูกต้องเฉลี่ยร้อยละ 53.99 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า Z-Score มีข้อจำกัดเชิงคาดการณ์และอาจสะท้อนเพียงแนวโน้มปัญหาการเงินเท่านั้น ไม่ได้สะท้อนผลตอบแทนที่สูงขึ้นเสมอไป

จากข้อจำกัดและผลลัพธ์ที่ได้ แสดงให้เห็นว่า ผลศึกษาของงานวิจัยชิ้นนี้อาจได้รับอิทธิพลจากลักษณะเฉพาะของสหกรณ์เกษตรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งอาจมีปัจจัยหรือบริบทอื่นๆ ที่แตกต่างออกไป ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์แบบจำลองถดถอยพหุคูณของการศึกษานี้ที่สามารถอธิบายความแปรผันของ ROE ได้เพียงร้อยละ 1.6 เท่านั้น ซึ่งให้เห็นว่าปัจจัยอื่น ๆ นอกเหนือจาก Altman Z-Score, ขนาดกิจการ และ D/E Ratio อาจมีบทบาทสำคัญในการกำหนดผลตอบแทนของสหกรณ์ในบริบทนี้ ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอแนะในงานวิจัยของ Adoboe-Mensah, N., Salia, H., and Addo, E. B. (2023) ที่เน้นย้ำความสำคัญของการใช้แบบจำลองหลายมิติและการพิจารณาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการประเมินสถานะทางการเงินและการตรวจจับพฤติกรรมทุจริต

2. ผลกระทบของขนาดกิจการและ D/E Ratio ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา พบว่าขนาดกิจการ (Size) และอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน (D/E Ratio) ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) ของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งขัดแย้งกับผลการศึกษาของมยุรินทร์ กิจวิถิ (2562) ที่ศึกษาบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย พบว่า ขนาดของกิจการ (Size) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับผลการดำเนินงานของกิจการ ความแตกต่างของผลการศึกษาดังกล่าวอาจเนื่องมาจากสหกรณ์การเกษตรมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากธุรกิจเอกชนทั่วไป ทั้งในด้านวัตถุประสงค์รวมถึงโครงสร้างทุน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2550) ซึ่งแตกต่างจากธุรกิจเอกชนที่มุ่งหวังกำไรสูงสุดและการถือหุ้นโดยผู้ลงทุนรายใหญ่ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาที่พบว่าขนาดกิจการไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) สอดคล้องกับสุธีรา ใจสัตยาบรรณ, กิตติมา อัครนุพงศ์ และชรินทร์ นิมิตระกุล (2566) ซึ่งพบว่าขนาดกิจการลูกค้านั้นไม่มีความสัมพันธ์กับรายงานของผู้สอบบัญชีเกี่ยวกับปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่อง แสดงให้เห็นว่าขนาดกิจการอาจไม่ใช่ตัวแปรหลักที่ส่งผลต่อสถานะหรือผลการดำเนินงานในบางบริบท

ดังนั้น แม้กิจการจะมีขนาดใหญ่ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าสามารถหลีกเลี่ยงปัญหาการดำเนินงานหรือมีผลการดำเนินงานที่ดีกว่าเสมอไป

นอกจากนี้ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับสุภาพร วงษ์ปัญญา และณคุณ ธรณินิธิญาณ (2564) ซึ่งยืนยันว่าอัตราส่วนหนี้สินต่อทุนไม่สามารถสะท้อนถึงผลการดำเนินงานทั้งหมดของสหกรณ์ได้ โดยในบริบทของสหกรณ์แหล่งเงินทุนอาจมาจากสมาชิกโดยตรงหรือเงินฝากภายในระบบ ทำให้โครงสร้างทุนแตกต่างจากธุรกิจเอกชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของสหกรณ์ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาและการแบ่งปันผลประโยชน์ระหว่างสมาชิกอย่างเท่าเทียม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าโครงสร้างทุนของสหกรณ์พึ่งพาเงินทุนจากสมาชิกหรือเงินฝากภายในระบบ ส่งผลให้อัตราส่วนหนี้สินต่อทุนไม่ใช่ตัวแปรหลักที่กำหนดผลตอบแทนทางการเงินในลักษณะเดียวกับธุรกิจเอกชน

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

1. แนวโน้มการไม่ทุจริตที่สูงขึ้น อาจไม่สะท้อนถึงผลตอบแทนทางการเงินที่ดีในบริบทของสหกรณ์การเกษตร ผลการศึกษพบว่า ค่า Altman Z-Score มีความสัมพันธ์ในทางลบอย่างมีนัยสำคัญกับอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) สะท้อนให้เห็นว่าในบริบทของสหกรณ์ที่มุ่งเน้นเป้าหมายเชิงสังคม การมีสถานะการเงินมั่นคงหรือมีธรรมาภิบาลทางการเงินสูง ไม่ได้หมายถึงการสร้างผลตอบแทนทางการเงินที่สูงเสมอไป ซึ่งแสดงถึงความแตกต่างในแรงจูงใจของผู้บริหารและเป้าหมายขององค์กร ระหว่างสหกรณ์การเกษตรและภาคธุรกิจเอกชนที่มุ่งแสวงหากำไรสูงสุด นอกจากนี้ความสัมพันธ์เชิงลบระหว่าง Z-Score กับ ROE แสดงให้เห็นว่า ROE อาจไม่ใช่ตัวชี้วัดที่ดีที่สามารถสะท้อนความแข็งแกร่งหรือความมั่นคงทางการเงินของสหกรณ์การเกษตร

2. ขนาดกิจการและโครงสร้างทุน (D/E Ratio) ไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ ผลการศึกษพบว่า ขนาดของกิจการและโครงสร้างทุนในรูปของอัตราส่วนหนี้สินต่อทุน ไม่มีผลกระทบต่อผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นของ แสดงให้เห็นว่าในภาคสหกรณ์การเกษตรซึ่งมีรูปแบบการดำเนินงานเฉพาะ อาจมีปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ซึ่งแตกต่างจากภาคธุรกิจเอกชน

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 สหกรณ์ควรพัฒนาระบบควบคุมภายในให้รัดกุมและบริหารจัดการความเสี่ยงทางการเงินอย่างเป็นระบบ และควรติดตามตัวชี้วัดทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะ Z-Score ซึ่งสามารถทำหน้าที่เป็นสัญญาณเตือนล่วงหน้าและช่วยให้คณะกรรมการดำเนินงานสามารถตัดสินใจเชิงป้องกันได้อย่างทันทั่วทั้งที่

1.2 หน่วยงานกำกับดูแลควรให้ความสำคัญกับการประเมินและติดตามสถานะทางการเงินอย่างสม่ำเสมอ ผ่านการติดตามและวิเคราะห์ตัวชี้วัดสำคัญอย่าง Z-score อย่างใกล้ชิด

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาครั้งนี้ ศึกษาสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น งานวิจัยชิ้นนี้จึงมีข้อจำกัดในเรื่องของพื้นที่ศึกษา ซึ่งอาจจำกัดการขยายผลไปยังสหกรณ์ในพื้นที่อื่น ๆ ที่มีบริบทและลักษณะการดำเนินงานแตกต่างกัน ดังนั้นงานวิจัยในอนาคต ควรพิจารณาขยายขอบเขตการศึกษาไปยังบริบทพื้นที่อื่นๆ ต่อไป

2.2 การศึกษานี้ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณเป็นหลัก โดยไม่ได้ครอบคลุมปัจจัยเชิงคุณภาพ ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตควรศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลและความเข้าใจที่ครบถ้วนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2550). *คู่มือระบบบัญชีสหกรณ์การเกษตร*. กรุงเทพมหานคร: กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.
- จันทร์เพ็ญ สุขสำราญ. (2563). การวิเคราะห์ผลการดำเนินงานทางการเงินของสหกรณ์ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการ เศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ*, 17(2), 45-60.
- จิรารัช พิพัฒน์นราพงศ์ และศิริพรรณ เชื้อน่ายแก้ว. (2567). การใช้อัตราส่วนทางการเงินเพื่อพยากรณ์บริษัทที่ถูกส่งแก๊งขายการเงิน: สัญญาณเตือนการทุจริตในงบการเงิน. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, 44(3), 92-121.
- ณิภาวรรณ ชุ่มวงศ์. (2564). *การพยากรณ์ความล้มเหลวทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนในเขตสหกรณ์พื้นที่ 7. (การค้นคว้าอิสระ)*. สาขาวิชาการบัญชี เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ณิภาวรรณ ชุ่มวงศ์ และหัตถพงศ์ อวิโรธนานนท์. (2566). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการประสบปัญหาทางการเงินของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนในเขตพื้นที่สหกรณ์ที่ 7. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, 12(2), 1-14.
- มยุรินทร์ กิจวิไล. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างแนวโน้มการเกิดทุจริตกับผลการดำเนินงานของกิจการ. (การค้นคว้าอิสระ)*. สาขาวิชาการบัญชีและการบริหารการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศิรดา สายสมร. (2562). *การศึกษาประสิทธิภาพของแบบจำลอง the Altman z-score ในการตรวจจับแนวโน้มการทุจริต. (การค้นคว้าอิสระ)*. สาขาวิชาการบัญชีและการบริหารการเงิน คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุธีรา ใจสัตยาบรรณ, กิตติมา อัครนุพงศ์ และชิรินุช นิมิตรกุล. (2566). แบบจำลองพยากรณ์ความล้มเหลวทางการเงินของ Altman และการแสดงความเห็นของผู้สอบบัญชีต่อปัญหาการดำเนินงานต่อเนื่องของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *RMUTSB ACADEMIC JOURNAL (HUMANITIES AND SOCIAL SCIENCES)*, 8(1), 77-94.
- สุภาพร วงษ์ปัญญา และณคน ธรณินิตินาน. (2565). แบบจำลองทำนายความล้มเหลวทางการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย. *KKBS Journal of Business Administration and Accountancy*, 6(2), 48-61.

- สำนักงานการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดนครราชสีมา. (2568). รายงานข้อมูลพื้นฐานจังหวัดนครราชสีมา ประจำเดือน มกราคม 2568. สืบค้นเมื่อ 15 มกราคม 2568, จาก <https://www.opsmoac.go.th/nakhonratchasima-dwl-preview-412991791860>
- Adoboe-Mensah, N., Salia, H., and Addo, E. B. (2023). Using the Beneish M-score Model to Detect Financial Statement Fraud in the Microfinance Industry in Ghana. *International Journal of Economics and Financial Issues*, 13(4), 47-57.
- Altman, E. (1968). Financial ratios. Discriminant analysis and the prediction of corporate. *The Journal of Finance*, 23(4), 589-609.
- Brigham, E. F., and Houston, J. F. (2019). *Fundamentals of Financial Management*. (15th ed.). Cengage Learning.
- Cressey, D. R. (1953). *Other people's money: A study in the social psychology of embezzlement*. New York: Free Press.
- Jensen, M. C., and Meckling, W. H. (1976). Theory of the firm: Managerial behavior, agency costs and ownership structure. *Journal of Financial Economics*, 3(4), 305-360.
- Saleh, M. M. A., Aladwan, M., Alsinglawi, O., and Salem, M. O. (2021). Predicting fraudulent financial statements using fraud detection models. *Academy of Strategic Management Journal, suppl. Special*, 20(3), 1-17.
- Wolfe, D. T., and Hermanson, D. R. (2004). The fraud diamond: Considering the four elements of fraud. *The CPA Journal*, 74(12), 38-42.